

In de klas op basisschool Het Open Venster in Rotterdam.

tekst **Eline van Suchtelen**
foto's **Boudewijn Bollman**

De 9-jarige Fethihan uit groep 5 op basisschool Het Open Venster in Rotterdam buigt zich over zijn

bureautje. Hij denkt na over de vraag van welk boek hij het meeste leert. Is dat van *Ridder zonder kasteel*, of van *De droom van Pepijn*? Hij noteert het boek over de ridder, want daarin komt hij meer te weten over hoe ridders vroeger leefden. Zijn klasgenoot Ziva, van bijna 9, schrijft ook nog op: 'En ik hou van Karel de Grote want hij is de vader van Europa.'

Het Open Venster in Rotterdam-Zuid is typisch wat vroeger werd aangeduid als een zwarte school. Het CBS rangschikt scholen op basis van zaken als opleidingsniveau van de ouders, hun land van herkomst en of ouders in de schuldsanering zitten. Daar komt een score uit. Het Open Venster hoort bij de 150 zwaarstwegende scholen in Nederland.

Elke dag besteedt groep 5 zo'n 80 minuten aan lezen. Er wordt klassi-

kaal voorgelezen en er wordt tijd gemaakt voor de scholieren om zelf in de les stil te lezen. De leerkrachten lezen zelf ook, via een interne boekenclub waarin ze telkens een ander kinderboek bespreken. Zo kunnen ze goede kinderboeken beter aanprijzen in de klas.

Dat doet de school niet voor niks, zegt schoolleider Victor van Toer. Er moet vaak een enorme inhaalslag gemaakt worden. "Wij krijgen hier kinderen binnen die niet tot tien kunnen tellen in hun eigen taal of in het Nederlands. Of die niet in staat zijn om de primaire kleuren te herkennen. Dan heb je een hoop te doen. Maar geen kind verlaat deze school ongeletterd."

Voor veel frivole extra activiteiten is op deze school geen ruimte. "Wij doen niet mee met iets als de kinderpostzegels-actie of de ruim het straatvuil op-dag. En we bestellen ook het lespakket *Red de walvis* niet. Je mist gewoon onderwijstijd als je dat soort dingen doet. Dat kunnen wij hier niet missen."

Lees mij!

Plek voor boeken is er des te meer. Wie door de gangen loopt van de basisschool, kan er niet omheen. Overal hangen kastjes vol met kinderliteratuur. Bij de klaslokalen staan tafels vol boeken die worden aangeprezen door de leerkrachten via briefjes met teksten als 'Lees mij!'

Schoolleider Van Toer hoopt dat de kinderen op zijn school een ticket naar een betere toekomst krijgen. "Wij moeten een goede basis leggen,

'Wij moeten een goede basis leggen, zodat ze later misschien wel een betere baan krijgen'

**schoolleider
Victor van Toer**

'De tekst die we gebruiken, zit net iets boven het niveau van de kinderen. Daar leren ze meer van.'

**leerkracht
Carola Oostdijk**

Boeken lezen *reportage*

De leesvaardigheid van scholieren gaat achteruit. Basisschool Het Open Venster in Rotterdam gooide oude lesmethodes de deur uit om de leesvaardigheid te verbeteren.

'Geen kind verlaat deze school ongeletterd'

zodat ze later misschien wel een betere baan en betere huisvesting krijgen, en straks niet in een flatje met schimmel aan de muur moeten wonen."

Op de basisschool zitten veel leerlingen met ouders die schulden hebben en laagopgeleid zijn. "Het maakt veel uit of je ouders hebt die je regelmatig hebben voorgelezen. Of dat je een keer op vakantie bent gegaan en achter in de auto op een landkaart hebt zitten turen."

Dat verschil is er. Daar kan Van Toer weinig meer aan doen. In kansengelijkheid gelooft hij niet meer. Wel in betere kansen. Via deze school krijgen zij die, gelooft de schoolleider.

Om achterstanden in te halen, maakt de school rigoureuze keuzes in het onderwijsaanbod. De laatste jaren is vooral het leesonderwijs aangepakt. En dat is niet voor niks. Uit het laatste Pisa-onderzoek blijkt dat de Nederlandse leesvaardigheid nu onder het gemiddelde ligt van de 36 deelnemende landen. Experts wijzen als schuldige onder meer het vak 'begrijpend lezen' aan.

Bij dit vak krijgen leerlingen losse teksten waar ze vragen over moeten beantwoorden. Alleen in Nederland wordt het op deze manier gegeven. De kritiek is dat kinderen daar niet beter van gaan lezen. Scholieren scannen eerst de vragen en gaan in de tekst op zoek naar het antwoord. Op die manier komen ze volgens experts niet tot een 'diep begrip' van de tekst waardoor ze teksten kunnen evalueren. Ze steken er ook vrij

weinig van op, is de kritiek. Door losse teksten te gebruiken die elke keer over een ander onderwerp gaan, beklijft de informatie niet, zegt leerkracht van groep 5 Desirée van der Stoep. "Nu werken we vier weken lang aan bepaalde thema's, zoals de tijd van de ridders. Je merkt dat kinderen helemaal opgaan in dat onderwerp. Ze hebben eindelijk zoiets van: 'O, nu gaan we dingen leren.'"

Schoolleider Van Toer zag de teksten in schoolboeken in de loop der jaren steeds meer vereenvoudigen, bij alle vakken. "Het werd een beetje tijdschrift-achtig. Korte tekstjes met veel plaatjes. Daar leer je weinig van, denken wij. Het was duidelijk dat we het op deze manier niet meer wilden."

Tijdrovend

Maar hoe gooi je het als school over een andere boeg? Welke methode deugt dan wel? In een eerste poging de leesvaardigheid te verbeteren werden leerkrachten op Het Open Venster zelf gestimuleerd om zelf betere teksten te zoeken bij hun lessen. "Het idee is dat de tekst die je gebruikt net iets boven het niveau van de kinderen zit", zegt leerkracht Carola Oostdijk van groep 8. "We lezen dat dan samen en gaan er steeds dieper op in. Daar leren ze meer van dan wanneer je versimpelde teksten leest zodat iedereen mee kan komen."

De nieuwe aanpak leek te werken, maar was nogal tijdrovend. "We zagen wel dat kinderen enthousiast

Scholieren mogen stemmen op een boek, en schrijven op waarom ze een bepaald boek mooi vinden.

‘De kinderen hebben eindelijk zoiets van: ‘O, nu gaan we dingen leren’

leerkracht Desirée van der Stoep

‘Leerlingen zijn in een paar maanden tijd anderhalf jaar in ontwikkeling vooruit gegaan. Dat is wel bizar.’

Victor van Toer

werden van die rijkere teksten, maar er ontstond weerstand bij de leerkrachten om al die dingen zelf bij elkaar te zoeken. De werkdruk ligt al heel hoog in dit vak.”

Eigenlijk was de oplossing verrassend simpel. De school stapte over op de nieuwe methode *Wetenswaardig* van Erik Meester, lerarenopleider en onderwijsontwikkelaar aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Hij ontwikkelde een lesmethode voor leerlingen van groep 4 tot en met 8 voor de vakgebieden geschiedenis, aardrijkskunde, biologie en techniek.

Landelijke gemiddelde

Bij deze methode doen leerlingen algemene kennis op en werken ze tegelijkertijd aan hun woordenschat en taalvaardigheid. Het niveau is hoog en de tekstboeken zijn verlost van onnodige plaatjes die de boel moeten opleuken.

Begrijpend lezen, spreken en schrijven zit door de verschillende vakken heen verweven. Dat past prachtig in het plaatje van de onderwijsinspectie, die er al langer voor pleit om rijke teksten te integreren in andere vakken, omdat het positieve effect op de leesvaardigheid daarvan bekend is.

Door de overstap kon de methode *Nieuwsbegrip* voor begrijpend lezen voor de bovenbouw worden afgeschaft. In de onderbouw wordt het vak nog wel gegeven, omdat de nieuwe methode nog niet beschikbaar is voor alle groepen. Omdat taal en begrijpend lezen nu geïntegreerd zijn

in de nieuwe methode, is er meer tijd voor de leerlingen om te lezen.

Schoolleider Victor van Toer heeft hoge verwachtingen. Groep 8 heeft net de eerste tussentijdse toets gehad. Er werd volgens Van Toer door een groot aantal leerlingen ‘grandioos goed gescoord’. “We zaten tegen het landelijke gemiddelde aan. Sommige leerlingen zijn in een paar maanden tijd anderhalf jaar in ontwikkeling vooruit gegaan. Dat is echt wel bizar. Of het aan de nieuwe methode ligt is nog even afwachten. Maar er is in ieder geval iets aan de hand.”

Ondertussen is er in groep 5 gestemd over welk boek het leukste was. *Ridder zonder kasteel*, of *De droom van Pepijn*. De meeste leerlingen vonden het boek over de ridder het leukste. Ze mogen stemmen en juf Desirée legt uit dat ze de meningen via een staafgrafiek heeft gepeild.

Fout

Een meisje met drie knotjes met roze strikjes in het haar op de eerste rij, steekt haar vinger op. Ze merkt een fout op in de tekst op het schoolbord. Daar staat: Ik vond dit boek leuk omdat .... “Juf, het moet zijn ‘ik vind’. Want we zijn nog bezig in het boek.” Ze heeft helemaal gelijk.

Er zijn nog een paar minuten over. Tijd voor de leerlingen om zelf te lezen. De kinderen rennen naar de koffer achter in het klaslokaal. Die puilt uit van de boeken. Fethihan is er als eerste bij.